

Tomo
CUARTO

AÑO
VII

Dirección: Redacción y Administración
Círculo Solidario
Sineu 25 Junio de 1911

NUM. VII
(89)

Segunda
ÉPOCA

Ses Negruras d'en Tulio amb salsa de domátiga

NOTA.—En Tulio s'ha empenyat en que jo no sigui s'autor d'aquest comentari. ¿Per quina ra-vó? Perque axí li ha passat per s'escudeller. Ni mes ni manco. ¿Y per qué li ha passat axí per s'escu-deller? Perque sab molt be en Tu-lío que en Juan Ferragut no es en Juan Rotger, sab que aquest ja may descendirà a n'es terreno de pexeteres en que s'ha posat en Tu-lío y preveu que si a mi me treu des solc sabré oposar argument a argument. (Supos que mos ente-nem.) Es de lo mes estrafalaria que jo he vist may sa conducta d'en Tulio en D. Juan Rotger.

Apel a sa consciencia de totes ses persones que la tenguin recta tant d'un com de s'altre partit. Jo don per be que en Tulio se sospitás de sa paterni-dat des meu comentari abans de veure sa meua firma, perdon que alimen-tás sa sospita fins y tot despues de sa firma (¿qui atura es pensament?); em-pero no li perdon que hagi esteriorisat tal pensament y encare es manco perdo-nable esteriorizarló amb

sa forma brutal com heu ha fet. ¿Tal vegada en sa meua campanya m'he dirigit a altra que a n'en Tu-lío? ¿Per ventura he trestocat en res ni per res a D. Martí Rium-bau? ¿A na que ve idó aquesta desvergonya d'en Tulio? Obrant d'aquesta manera ofen a un amic meu y me priva d'una propiedat meua. Es amb mi, Tulio, que les has d'haver. Som jo que trec cara. Va esser primer es SINIUM y are som jo y es SINIUM que te desa-fiam. No es en Juan Rotger que vulgui mesclar saliva amb tu; y per lo matex es de covarts dirigir-se a ell. Si ets tan valent vina a barayarté amb mi y mos prova-rem ses forces. Si tanta confianse tens en sos teus escrits no apelis a s'insulto que may s'insulto ha

estat sa ravó ni sa veritat. Son els ases que sa defensan amb cosses, no els homos. Per altra part ¡sabs que es de cómodo pegar a un que sabs que no t'ha de remetre! Em-pero sabs que també es de poc airosa una conducta axí! No res; avuy encare me dirigiré a n'en Tu-lío continuant com sempre sa cam-panya que vatx comensar no con-tra personas sinó contra ideas; empero prevenc a n'en Tulio que segons es to que prendá demunt «Sa Defensa» será es ball que li faré ballar.

15

Ahora cabe preguntar. Si es que los Sres. Presbíteros «votantes» acudieran á las urnas para defender la religión, ¿por qué la primera Autoridad Eclesiástica de Sineu no acude á las urnas ni obliga á los demás Presbíteros que emitan el sufragio?.....

Sa primera autoritat esglesíastica de Sineu, Tulio, no obliga als capellans a votar perque no pot obligar a una tal cosa y no vota perque deu trobar que no ha de votar. Ni mes ni manco. ¿Vol dir axò que s'Ecónom no mira per sa relligió? De cap manera. Ell se poría trobar amb unes circumstancies tan escepcionals que fos mes convenient una cosa que s'altra. Ja en tornarem parlar d'aquest asunto. Mentres tant consti que jo defens que els capellans que anaren a votar defensaren sa relligió.

16

Tomando la delantera, suponemos que se nos presentará una «objeción» diciendo: «que tomaron parte activa en las elecciones, cada vez que el

otro bando estaba apoyado por una persona que en cierta ocasión impuso una multa al Obrero de San José, por haber salido á postular por el pueblo sin permiso de la primera autoridad administrativa; pero eso es una razón que carece de fundamento, toda vez que las ordenanzas municipales exigen tal requisito (y conste que no son modernas) y el Obrero de referencia no podía ignorarlo porque «ejercía y ejerce el cargo de Concejal y además, se le quería premiar del acto de ingratitud que había realizado; cuyo Concejal es cuñado de dos de los Señores Sacerdotes que votaron en las últimas elecciones».

¿Suposes que te presentarán una objeció? ¿Una no mes? Mil y una t'en presentaré, Tulio, y cada una d'elles tan poderosa que per resoldrerlé te trobarás com un escarabat entre borres. Vols justificar sa multa que es balle passat va posar a s'obrer de S. Jusep. ¿Y com la justificas? Presentant dues ravons que son p'el balle sa patent mes llempant de falta de conexement y sobra d'injusticia y venjansa. Una ravó es que ses ordenanses municipals prohibexen es captar. ¿Y qué? ¿Trobes que un balle que te es titol de missè y que ha estat diputat a corts ha d'ignorar que quant dues lleys pugnen entre sí ha de prevaleixer sa que dimana de s'autoritat superior, de sa metexa manera que quant hi ha una colisió de drets deu haver de prevaleixer es que tenguí un objecte mes important y mes universal, com digueres tu dins es párrafo 3? Idó axò heu ignora el senyor balle passat; y dic qu'heu ignora perque encare es el favor més gros que li puc fer. Aquest senyor, Tulio trobantse entre ses lleys dictadas p'el Rey que donen facultat a n'els párrocos per fer captes domiciliaries y ses ordenanses municipals de Sineu que heu prohibexen, fa prevaleixer ses disposicions d'aquestes ordenanses. Que axó heu fes un que no ha estudiat lleys podría passar; pero que heu fassi un missé que ha estat diputat a corts no pot passar ni amb rodes. S'altra ravó que presentes per justificar sa multa es que es balle la va imposar a s'obrer de S. Jusep, no perque hagués faltat a ses ordenanses municipals, sinó per *premiarli* un acte d'ingratitut, o sigui perque s'havía jirat. ¿Y axó es justicia? ¿Y axó no se diu venjansa?

17

No crean que sus alegaciones lleven el «marchamo» para poder «impunitamente» penetrar como artículos de fe en todos los ámbitos nacionales.

Vat-aquí un párrafo que per lo buit es digna de sa teua ploma, Tulio. ¡Be, homo!

18

Conviene tener presente, para comprender «que era una cuestión de política local y puramente personal» que los Sres. Ramis y Barceló, Presbíteros «votantes» votaron «dos concejales republicanos».

¡Mentida que votassen dos retjidors republicans! Votaren dos conservadors solidaris. ¿Heu veus, Tulio, com ets un engana-pastors? ¿Com vols que nigré se fii de tu si per no res m'enfloques unes mentides com aquesta? ¿Pero y si haguessen votat dos republicans, qué? ¿No comprens que si en Barrufet matex en persona s'hagués presentat candidat a retjidor encare haguera estat preferible donarlí es vot a ell que no a un fogoneu? ¿Me trobes escasjerat, Tulio? Idó escapsa un poquineu y será sa veritat. Per cometre barbaritats despres del dimoni venen els teus. ¿Y vos enfadau perque creis que els capellans de Sineu donaren es vot a dos republicans? Idó vos enfadau d'una cosa bona. Mes, dexant anar aquestes ravons, consti un'altra vegada que els capellans votaren dos conservadors solidaris y anem a un altra cosa.

19

Ya que hemos hablado de concejales, no podemos pasar en silencio un acto que tiene íntima relación con las elecciones referidas.

Conste primero que nosotros nos proponemos tratar de los «hechos públicos» pues en el fuero interno tan solo Dios puede penetrar.

La lucha debe ser franca y leal.

Dius que a n'el foro intern sols hi pot entrar Deu y mentres tant a dins es párrafo 9 has afirmat que es vot dels capellans estava destinat a satisfer desitjos reprobables de venjansa. ¡Com si tal cosa no fos entrarhi en el foro intern! ¿O es que per tu els desitjos no son una cosa interna? ¡Ja hi ha un individu amb tu, Tulio, que Deu s'apiat! —Dius també que sa lluyta ha de ser franca y lleal. ¡Ave María Purísimal! ¿Tu parles de franquesa y de llealtat? Vamos, Tulio, no me fassis destreletjar.

20

En elecciones anteriores «las mismas personas y el mismo bando que ahora califican de contrarios á la Religión» dieron el voto al concejal

«cuñado de dos de los Sres. Presbíteros votantes en estas elecciones» y á otro concejal que ha seguido el mismo derrotero.

Por actos posteriores «realizados con ó sin razón» los Concejales aludidos, «sin previa presentación de renuncia del cargo, se pasaron al bando político contrario al que los había dado el voto».

¡Ets una ree, Tulio! Si te proposaves fer mal a n'el teu partit no n'hi ferfes tant com es que li fas defensantlo d'aquesta manera. ¿Que te-n vens a dir are? Si els fogoneus amb altres eleccions donareu es vot a n'aquests dos retjidors senyal es que los vareu considerar dignes de formar part de l'Ajuntament de Sineu y si llevones aquests dos senyors se mudaren de partit es senyal que sa política d'aquest les va agradar més que sa fogoneua. ¿Sabs deduir altra cosa tú?

21

¿Es esto procedente ni político? ¿Qué calificación daríamos á una persona que se le enseñara un arma y tomándola de las manos la hiciera valer de una manera impune para matar al amigo?....

¿Y que es lo no procedent ni político? ¿No renunciar es carree? ¿Y per qué? ¿M'ho vols dir per qué? ¿O tu los ho havías donat a n'es carree? ¡Ale, ves, beneit! ¿Que no sabs que aquests dos retjidors son dels que duen més vots de la vila? ¡Per axó vos sab tant de greu que vos hajin fuit!

22

Nosotros estamos convencidos «que el concejal D. Antonio Frau Munar, cuñado de los Presbíteros Ramis, votantes» porque le conocemos, que «á no haber sido por una imposición de familia, no hubiera realizado un acto que el mismo censuró duramente cuando ocurrió un caso análogo con el concejal Sr. Niell siendo elegido por nosotros».

Y jo estic convensut que l'amo Antoni Frau, cunyat dels Ramis, no vos haguera agontat es colleret tant de temps si ell totsol vos hagués pogut tirar en terra. ¡Sabs que feya d'estona, Tulio, que-n duya un ventre gros de sa vostra política! Pero tenía paciencia y callava perque axí al manco poría fer qualche be que no hauría lograt apartantse de sa política.—¿Vols que sa seua familia li fes fer el camvi de partit? Sia axí. No mos bereyerem per axó. Sia qu'ell per si matex abandonás ses vostres files, sia que les abandonás per influencias de sa familia, el resul-

tat es una obra santa y salvable y per lo matex merexen be tots els que poguesen intervenir en la realisació de tal obra.—¿Dius que l'amo Antoni va censurar el cas de l'amo-n Ramón Niell? Pot esser. Pero axó si acás domés prova que l'amo Antoni en tal ocasió va patir un erro que mes tart va rectificar amb una forma molt eloquent.—¿Pero y no estás empegueit, Tulio, d'anomenar tants de retjidors que vos jiren s'esquena? ¡Ell ja van tres que vos n'han fuit! ¡Qualque cosa dolenta deveu tenir qu'els homos; amb els quals havíeu depositat sa confiança, fujen de voltros com el dimoni de sa creu!

23

Con respecto al otro concejal «don Pedro Juan Mestre Burguera» no quiero dar calificación del hecho, lo dejo á la discreción del lector.

Jo que som un lector y que me tenc per mes discret que tu, califico s'obra de l'amo-n Pere J. Mestre y Burguera de boníssima; tan boníssima y laudatoria que en nom del bon sentit y dels que estimen es meu poble mil voltes benivolgut, li enviï sa mes cumplida enhorabona. Y are ja dirás coses, Tulio.

24

De lo dicho anteriormente se deduce:

«Que nosotros tenemos una minoría de cinco concejales por siete de mayoría, debido á una traición y á consecuencia de hechos realizados en las últimas elecciones que no tienen precedentes.»

De lo que has escrit anteriorment, Tulio, lo que se dedueix es qu'ets un infelis bax de tots punts de vista. ¿Pero qu'hem de fer? Mes mal estás tu.—¿Dius que voltros teniu una minoria de sinc retjidors per set de majoria degut a una traició? Estam conformes. Pero consti qu'es traydors d'en Font no son els que l'han abandonat. Els qui han venut en Font (me referesc a D. Juan) y els qui provablement el conduiran a un mal precipici, encare el rodetjen y li fan d'amics. Y no m'estiris sa llengo sobre aquest punt, Tulio; perque encare que no estiguis a primera fila podríes rebre qualque esquit.—¿Y quins son els fets que foren causa de que voltros domés tengueu minoria dins l'ajuntament? Jo domés en se un; y es que Sa Pell va tenir mes vots que els Fogoneus. Si tu en sabs altre ja heu dirás.—Acabes aquest

párrafo diguent que ses derreres eleccions no tenen precedent y dius una veritat (gracies a Deu que te-n surt qualqu'una). Ja may s'havien vist unes eleccions en que una part se-n dugués un mico tan somerí com es que vos ne duguereu els Fogoneus.

25

Parece que por alguien que se paga de «adornos postizos» se quiere defender á todo trance que el hecho de «haber emitido el sufragio cinco Sacerdotes» era para defender la religión; pero me parece que esta vez se habrá caído con todo el equipo de «Evangelista».

Y parex que tu vols defensar qu'el fet d'haver votat cinc capellans es una afronta. Are veurem qui estarà en lo cert. ¿Y qui es aquest Evangelista, Tulio? ¡Jo te n'he de cantar un d'even-geli que no has de tenir ganes de tornar parlas d'*equipos* ni d' postissures!

26

Se nos ataca y debemos defender-nos.

¡Ido axí ho has de dir! ¿Qui es que t'ha atacat?

Ets tu y son els teus qui atacan els capellans. Y los atacan vilment, asquerosament. Pero ja vos vendrá sa vostra. Qui ataca Deu y els seus ministres prest o tart trobará sa sabata de son peu. ¿Que no heu has sentit a dir may, Tulio, que sa carn de capellá efegex es bossí?

J. Ferragut Ribas

(Continuad)

A se Redacció de "Sa Defensa"

Hem lletgit es primer número de *Sa Defensa* corresponent a n'es dia 17 de Juny corrent. A s'article «Qui som y que mos proposam» veym que surt *Sa Defensa* en so fi de combatre, segons diu *Sa Redacció*, ets insúls, impropis, calumnies i agravis que han rebuts d'es SINIUM; a n'ets altres articles que segueixen surt a rotlo en dos de ells un titerero anomenat Martí Riumbau i d'una manera descarada i desvergonyida cedacetja i vomita una teringa d'insúls a una persona que, degut a ses circumstancies en que's troba avuy per avuy, no's pot defensar ablanint se escarpó a n'aquell atrevit calumniador. Dos d'ets altres articles son d'es mateix sistema d'aquelles croniquetes que sortiren referents a Sineu demunt «Es Pu-Put» a n'es mesos de Desembre y

Janer derrers qu'escrivien, judicant p'es *Remitido* d'en Martí Riumbau, un *Jurisconsulto* y un *Presbítero*. A n'aqueys dos articletxos-croniquetes no's veu cap defensa fogoneva, i a n'es dos d'en Martí no hi veym mes qu'un pobre errat de contes que par que pretengui rentar emb aigo de bones olós ses Negrures que tant han tacada se seva propia persona, ja de sí corrompuda per son caràcter juger, débil i trencadís.

¿Es *Sa Defensa* un periódich que, segons sa Redacció, té per objecte defensar ets interessos de tots es fogoneus? ¿O servirà només, com es es primer número, per defensarsé en Martí Riumbau?

Si *Sa Defensa* es lo primer, si se Redacció de *Sa Defensa* es veu composta per altres orgues ó membres endemés d'en Martí, mos convé emplear un poc de temps i ajustariós bé es correys. Suposem qu'axí sigui: Redacció quantre Redacció. Allá va.

Estam perfectament acordes que vos proposau fer tot lo que deys a s'article *Qui som i que mos proposam*; vos asseguram emperó que no passarà de propósit Res, absolutament res, demostrareu de lo qu'en tanta falagadura apuntau. Si no mos demostrau en rahors sólides quins son ets «insúls, impropis, calumnies i agravis qu'heu rebuts d'es SINIUM, quines ses nostres mentidasses, es per qu' es fum de formetjada tot quant noltros escrivim, ahont son ses invencions, ses impostures grotesques i ses falsedats qu'hem escampades; si no mos provau que se nostra missió está acabada, es per qu' ja l'han feta, qui es es d'es nostros que ja no mos creu, com es que vivim i mos aguantam per se mentida, per se calumnia, per se fletomia p'es mals conseys, per ses brevates, per ses victories que mos atribuim i p'es bombos que repartim; si no explicau es perquè se nostra vida es postissa, aparent i agónica, i es fonament de perquè deys que vivim d'es chismes, de s'etseguració i de s'impostura; si quedau sense demostrarmós es perquè deys que noltros hem llevada se tranquilidat dins Sineu, portat es renou, sembrada se discordia, enceses ses sangs, remogudes ses passions, alborotat un poble i posat un infern, i es perquè es nostra se culpa de qu'avuy dia sien tot ren-cors, malicies, odís, enemistats i murmuracions i de que hi hagi molts de matrimonis desunits, moltes families desfetes, molta gent distanciada, si tot axó no e-hu demostrau, vos deym desde ara que sou uns mentidés, uns aliar-dos, uns calumniadors, uns vils, uns canalles, uns miserables. ¿Que vos sou creguts que basta dir una cosa perquè ja sigci vera? ¿O vos sou figurats que tractau en closques buydes com aquelles que tiren encare a n'es carro d'es Tirano? Som tots noltros majors de edat, voluntaris i contraris acérrims de

se tirania i d'es despotisma d'es Caciques. Si s'única rahó que poreu presentarmós es aquell'a tan fogoneva (que equival a absurda) que mos oferíu diguent «*Pegau, sinó una mirada en temps enrera, i digaumós. ¿Sineu d'ara es Sineu de s'altre dia, de fa quatre ó cinch anys? Primer teniem y disfrutavem d'una pau invidiable. tots sentiem un sant benestar, tots experimentavem quietut y sossee. Sineu era una bassa d'oli. Pero avui, qué es Sineu, qué ha tornat Sineu, qué son els Sinaves? De part de dins, uns monstros; de part de fora, uns miserables. De part de dins els Sinavés son uns monstros, perque se passió politique ha causat estragos funestissims no dominant mes que se bestialitat i esperit de vengansa, quedant mal ferit el principi de moralitat i educació. Y de part de fora, els Sinavés son uns miserables, perque tots els qui coneixen un poc aquest poble, a la forsa se compateixen des nostro mal estar i llamentan aquesta triste situació, trobant grossa fèrm, molt grossa sa nostra ceguera. Idó bé, com si no bastás tot axó, devant tant vergonyosa situació surt altre volta es SINIUM per fer encare mes violent, aquest estat de coses, per encendre més i més ses passions, calumniant a nes fogoneus, desafianlós, malmenanlós i diguent d'ells cualsevol barrabada», si es que no mos donau altre prova mes qu'aquesta, se Redacció de *Sa Defensa* será per noltros, i en noltros tots es qui tinguin un dit de front, un bugat de calumniadors, embusteros de set soles i desvergonyits.*

Se causa única, no n'hi ha d'altre, de lo que passa dins Sineu es se tirania, despotisma i caciquisme polítics, d'es dos germians Fonts, cadenes emb-e que teniem cinq anys enrra lligades i somesos a n'es serviisme mes brutal i odiós a tots es Sinevers. Per aquí grately Redacció de *Sa Defensa*!

Y perque nos mos sortissem llevon-ses diguentmós que no hi hagudes tirania i despotisma es mes absoluts per part de dits Caciques, vos ho demostrarem are mateix:

1.er P'es testimoni d'es matexos sineves que desempenyarem carregs dins s'Ajuntament.

Moltes d'aquelles persones qu'abans de declarar noltros se guerra a se Tirania foren cridats o obligats (no elegits per voluntat popular) a desempenyar algún carreg dins s'Ajuntament son testimoni viu i solemne de que se seve voluntat quedava somesa a la forsa si oposaven gens de resistencia, a se voluntat única i absoluta d'es Cacique; que si alsaven un poquet se cova, es despotisma brutal los reduía a s'esclavitud; qu'omplien domés una cadira; qu'es seu carreg era purament nominal; qu'allá, a dins la Sala, hi estaven únicament per fer caramull; que en lloc de servir ses seves aspiracions, es seus desitjos, se seva energia, se seve gestió, es seu trabay i es seu càrreg per dur a terme o quant menos demanar

qu'es duguessen a la práctica ses peticions desitjos i aspiracions d'es poble o ses necessitats d'es mateix, no servien per altre cosa mes que per haver-se de donar un toc a n'es morros i esperar que manás feynes en tó imperatiu i destrempat s'únic dueny o i senyor de se vida política i administrativa de aquest poble.

2.^{on} Per ses manifestacions d'es matexos Caciques:

¿Qui de noltros no recorda exactament aquelles manifestacions que va fer en Bartomeu Font es dia primer de Janer de l'any 1910 desde se cadira de se presidenci de s'Ajuntament? Després que de se manera mes ignominiosa mos havia atropellats se Junta Municipal d'es Cens Electoral es nostros drets sacratíssims, després qu'es Tirano causa d'aquell atropell volgué encare associarse mes fent mambelletes i emb un cinisme caracteristic mos va insultar preguntantmos *si mos bastava*, després que sortiren pregonant se turba aquella aquell fals triomf edificat demunt fonaments d'ilegalitat i despotisma, després qu'es matexos fogoneus tremolaven encare per lo gros d'es faste: es que tenien sentit comú i concienci repriminaven s'atropell que mos havien fet, després de tot axó tengué encare barra es Cacique Bartomeu Font de declarar desde se cadira de Batle a se primera sessió pública que *s'aprofitaria durant se seva Bateria*. No bastava, nó, es jou que per espay de tants d'anys tenia fortament lligats i reduits a s'esclavitud a n'es sinevers; no ni havia prou en s'atropell que mos havia fet pocs dies abans, sinó que's mónstruo havia d'aprofitarse encare descarregant mes i mes demunt ses nostres esquesnes es látigo de s'iniquitat i de s'injusticia; no estave encare associada se seva set d'oprimir a n'el prohibisme; tenia fam encare de singlarmos d'una manera bestial i sense entranyes. ¿E-hu va fer axí? Aquella Bateria interina es digna de publicarse a n'es lloc preferent de s'istoria de ses tribus sauvages de l'África. Y qué direm de s'altre tirano? Aquest, si bé es veritat que no té tanta potencia despótica com s'altre, estima en deliri ses riendes de s'atropell, vol amassolar ben garrit a sos vasalls qu'es belluguin i corre La Chaca i La Meca per engrillonar a n'es sineuers que vulguin sortir de s'esclavitud i egzersir es seus drets polítics. Recordem sino es tracto que donava fa una vintena d'anys a n'aquells *ripes* primitius qu'intentaren per primera vegada redimir es poble de Sineu, volguent rompre ses cadenes de s'opressió; recordem quantes families honradíssimes que solzament per haver votat quantre es Fonts tengueren que fugir d'aquest poble perque no porien resistir per mes temps es pes de se venjansa desentrenyada, i no tenien recursos per pagar ses càrregas i tributs onerosos

que los entimaren. Y aquesta opressió, aquestes venjansas, aquestes *victories*, aquesta manera indigna de tractar a n'es poble, les treu a colació es Cacique per fer veure es seu poder, se seva manya, es seus drets i nperials. E-hu manifesta com una victoria se mes justa, se mes noble, se mes llegitima.

3.er Per s'atrás vergonyós d'es poble de Sineu

Quant un poble está supeditat a se tirania d'es governants, s'educació, es progrés, s'economia, se riquesa, es comers, s'industria, s'higiene, ses fonts totes de se prosperitat están seques. Ratja únicament se font de ses passions, d'es desitj de destruir a s'opressor, de renegarse quantre es tirano. Es trebay se fa en mala gana, cada homo dú condensada dins son pit una aspiració llegitima de desferse de s'autoritat despótica, i té jurat odi etern a n'aquell qui es se causa de s'atrás popular. Duen amagada es governats s'idea destructora i durant tot es temps que passa sense declarar publicament se guerra a se Tirania, tot está paralisat; se Tirania matexa es una murada gruxada, un castell inespugnable que tanca ses portes en grans forreats a tot lo que sigui adelant. Mentres que un poble ahont se respecten es drets d'es ciutadans, ahont es governants se preocupen única i esclussivament d'es bé social encare que sigui perjudicant es bé propi d'es governant, entra llevores es progrés, se prosperitat, s'avens, se riquesa i se civilisació. Es poble de Sineu tiranizat per complet fins fa molt poc temps i tiranizat encare avuy parcialment, es un poble atrassat, pero atrassat perque no s'han rompudes del tot encare ses cadenes y grillons d'ets inquisidors que el tenen oprimit. ¿Qué les interessa a n'es Caciques s'avens i riquesa popular. ¿No tan sols no's preocupen per ells sino que les fan guerra a mort? ¿Qué succex sinó avuy matex dins se vida política económica i administrativa de aquest poble? ¿Qu'ha passat desde se primera victoria qu'obtinguerem es pellosos a se batalla memorable d'es mes de Setembre passat? Senzillament: derrotat es Cacique, emperó no mort, mos presenta a dins la Sala a un aprenent d'es Caciquisme, a un que lluyti perque consequesqui recuperar es cetro d'es Despotisma i fer altre volta entregue d'ell a son Senyor perque imperi després novament s'absolutisma i se venjansa mes cruel: poc li importa a n'aquell aprenent, com a bon dexeble d'es Despota qu'es realizin o no es medis i fins de se vida municipal, es mes: fa guerra continuá a lo qu'es proposa s'element simbólic d'es progrés, pertorba s'ordre per estorbar axí se vida popular; insulta a n'es superiors per donar proves de qu'ell representa se atrás; s'oposa sistematicament a que camini es poble cap a se prosperitat perque de torbarse gayre temps, es

General absolutista quedarà dins ses tenebres mes espantoses. ¿No están atrassats tots aquells pobles somesos a se tirania? ¿No caminau cap a n'es progrés i son rics es pobles lliberats de ses cadenes d'es despotisma? Sineu, ¿no es un poble atrassat molt mes atrassat qu'ets altres continals seus? Axó ningú mos ho negará, com tampoc ningú mos negará que s'atrás de Sineu, com se atrás d'es demés pobles, prové d'una causa única: se Tirania d'es Caciques. Sineu per se seve situació topogràfica, per se fertilitat de ses terres, p'es seu mercats y fires ses millors de Mallorca, té condicions per caminar a n'es cap d'es pobles adelantats. Ja teniu que donar voltes emperó; Sineu es un poble atrassat, molt mes atrassat qu'ets altres continals seus; Sineu, governat per uns matexos fins fa ben poc temps, ha estat tiranizat, molt mes tiranizat qu'ets altres pobles continals, seus.

Y a n'aquell estat d'opressió caciquista qu'obligava a estar arrufats i tremolant tots es vasalls ¿li donau voltros redactors de *Sa Defensa* es nom de «pau envidiable»? ¿A totes aquelles energies intellectuals, polítiques y morals condemnades a mort per s'Esclavitut, les anomenau voltros «un sant benestar»? A no poder negú reclamar ets seus drets, queixarse de ls opressors, manifestar ses seves idees, du a terme es projectes mes licits, nobles i legals sense que descarregás es Tirano se verga de bou demunt s'esquena d'aquell infractor, a tot axó ¿e hu consideres tú, Redacció de *Sa Defensa*, quietut i sosseg? Un poble axí ¿es una bassa d'oli? Mentida pareix que tengueu barra per estampar uns conceptes tan estravagants! Eduquem es poble i llavor sí que hi heurá pau, sosseg, benestar, quietut i vida plena.

¿Com s'ha d'educar es poble? Just fent lo contrari de lo qu'han fet fins fa molt poc temps es nostros governants municipals.

S'educació; segóns ses lleys generals que consigna D. Pere d'Alcántara García, es obra de llibertat y es mateix temps d'autoritat. S'encarregat de se educació, de dirigir o conduhir a se homo, a una colectivitat, a un poble, ha de tenir idea de lo qu'ha de ser s'educant, d'es seu destino i de se manera de conduhirlo perque e-hu fassi en ses degudes condicions. S'educació prepara per viure se vida completa i no solzament com un individuo aislat, sinó tanbé com a membre real é influent de se societat civil i política de que forma part, i contribuir a n'es progrés i avéns.

S'educador té es dever, té s'obligació, recomenats continuament p'en Pestalozzi, Fräbel, Dupanloup i altres, de respectar se llibertat d'ets educants, d'assegurar a n'aquets ses seves inventives, dever i obligació que s'apoyen en so fet, observat dins totes ses esferes,

de que tot lo que violenti se llibertat i eufagui s'inventiva, done per resultat incutir a s'homo s'odi a s'educació, li entebana es sentiment de voler a n'es prohibisme li prepara son esperit per se sumissió mes servil, li mata en flo totes ses seves invencions encaminades a n'es bé i a n'es profit, formant en tot axó un caràcter fals i un ser inútil, quant no perjudicial a s'humanitat.

Pero aquesta llibertat té ses seves valles, perque sinó, en nom de se llibertat, se tendrien que tolerar s'arbitrarietat i es capritxos més llecciosos. Per axó hi ha se lley, es còdics, es dret i se concienci moral.

Es governant, ses autoritats municipals com a tals, tenen s'obligació de dirigir, de educar tota se massa popular. S'educació d'es poble será verdadera si ses autoritats respecten i fan respectar es drets que se lley conceleix a n'es ciutadans, será verdadera educació si ses autoritats complexen i fan cumplir ses obligacions i devers que se lley i se concienci moral senyale a n'es súbdits i a tota s'humanitat. Respectant es governants se llibertat moral (o sigui aquella voluntat que reposa demunt se concienci moral i es domini de sí mateix) quedarà establert es principi de *personalitat*, cada homo será un ser moral o dotat de personalitat, i com a tal responsable d'ets seus actes. Emperó si es governant estrangola se llibertat legal i moral d'es governants, una part d'aquets será una colecció de sers de posehits de vo'untat propi, un munt de carn, una inteligenci passiva, un cor malaltís ahont estarán ubertes ses portes per dexar passar se corrupció, disposat a posar en práctica es projectes més absurdos i diabòlics, i s'altre part durá gravada dins son cor s'aversió a n'aquel s que tiranisen se llibertat i a se primera ocasió favorable cremarán es despotisme i entroniserán se Justicia i se Veritat.

¡Senyorets redactors de *Sa Defensa*! ¿Mos han respectat may es drets i se llibertat moral es caciques de Sineu governant desde dins caseva casi sempre, abans de se derrota que vos ne dugueu fa nou mesos? ¿Mos respectareu es drets i se llibertat es día 5 de Desembre de l'any 1909? ¿Les mos respecten encare en sos atropells que mos fan per que sí, per que los dona la gana, per dirmós llevonses que se questió es darmós rollet?

En Bartomeu y en Juan Font, baix d'es punt de vista polític, no han fet mes que rifar es poble de Sineu, aprofitarse de se burricia d'es sinevers i de s'adormissament que duymen. Quant veyen una inteligenci un poquet activa, prou qu'es cuidaven d'escapsarli es brostam. Empero, de se matexa manera que a una fuya d'una herba li feys una picadeta molt fina a se primavera i conserva aquella ferida fins es días de Octubre en que li arriba s'hora de mo-

rir, axí també ses ferides qu'encare que sigui a se primera edat reb s'ànima, duren sempre i son se causa de vicis i defectes d'importanci. Aquells escapsaments, idó, d'inteligencia, aquells atropells que mos son fets es germans Fonts, feriren es cor d'es pellosos, encengueren ses passions, declaràrem se guerra a n'es Despotisme, derrocàrem se Tirania, i mentres hi hagi inteligencis passives, mentres no fassi es bategot es Caciquisme, mentres no fassem desapareixe del tot se causa, subsistirán els efectes, i mes o menos pàlit, més o menos agitat s'estat actual d'es poble de Sineu. ¿Que se victoria completa no l'alcansarem? Vos enganau: si fins aquí hem caminat en dificultat donant ses primeres passes, no es raro; antes al contrari, es ben natural i llógic suposat qu'hem duyt cadenes i grillóns desde que nasquerem fins es día en que mos axecàrem quantre es Caciquisme. Dexau que mos passi s'enrremament i voreu posat de relleu qu'es partit de *Sa Pell* heurá redimit es poble, l'heurá tret de s'Esclavitut i fins i tot es nostros adversaris (aclucats avuy i engrillonats encare) mos fereu justicia i censurareu favorablement se nostra conducta.

Destruhimós *ilustrats* redactors de *Sa Defensa* aquesta argumentació, provaumós qu'es millor se Tirania que se llibertat moral, demostraumós qu'es Despotisme d'es Fonts no ha existit, feymós veure que no es aquest Despotisme absolut se causa única de se situació actual i que aquesta no es efecte d'aquella causa, i confessarem qu'estam amb un error. Si no hu feys axí, heureu comensat se vostra vida periodística demunt ses columnes de se falsedat, de se mentida, de se calumnia, de ses passions mes servils. Si no aclariu es ram i fil qu'embolica a n'es primer número de *Sa Defensa* si no doblegau en vertaderes rahons ses rahons que noltros sostenim, aplicauvos perque vos cau de pla i vos balda aquell apartat escrit vostro i per voltros que diu: «Es mol cómodo, es mol bó de fer escriure »cuatre tonteries, posar quatre desbarats, estampar quatre mentides, pero »axó no es axó, tota persona decent si »vol escriure, ha de mostrá cara, ha de »donar rahons, ha de presentar proves »i axó no heu sabeu fer; sa vostra trista gracia, sa vostra rara habilitat, sa »vostra molta especial i mes que axó »es vostro cinisme, sa vostra desvergonyia, es vostro atreviment arriba a nes »punt de dir una cosa per l'altre, de »voler fer veure blanch per negre, axó »feis voltros, axó heu fet fins aquí, mal »famar a tot-hom, insultar a n'el primer que passa, voler posar en solfa en »es qui vos vé devant. ¡Quina habilitat! Francament, fa pena veure personas que volen passar per educades i »emplear aquest llenguatge: *O tañer »bien las castañuelas ó no tañerlas.*»

Si *Sa Defensa* ha de servir només, com es es primer número, per defensar-se en Martí Riumbau, si aquest es s'orgue únic de se Redacció, el dextrem cantar, i aquesta Redacció no mesclará saliva en s'estornell perque axó sería una brega massa desproporcionada. En tindrà prou s'atlot en s'ablanida que li ha donada, li dona i li donará, si Deu ho vol, el Sr Ferragut en se salsa de domátiga.

Mos despedim definitivament d'ell (mentres que ses circumstancies venidores no mos obliguin á sortetjar es membres de se nostra Redacció per ventilar i rentar agravis a n'es camp de s'honor) posantli de relleu lo mussol que es escrigent aquell *hermós i elocuent* parrafet: «Antes de comenzar la *réplica* conviene que nos proporcionemos un *torpedero* para que el *Pailebot* SINIUM, con su *magestuoso é impertérrito* rumbo no nos sepulte en lo profundo de las profundas profundidades de las cóncavas concavidades de los abismos ¡Cuidadito con el tirar.»

Si no tens valor per destruir lo que SINIUM te deya directament referent a qu'havies estat una de ses víctimes d'ets *anonimistes* i que a pesar de conexe ets autors o autor d'ells fas vida comuna en sos matexos i els alabes i els adules i los serveys d'encenedor de llums, ¿perque t'aferres domés a n'es rumbo que s'ha trassat i segueix es SINIUM, qu'es una cosa venidora i que noltros i solzament noltros coneixem? ¿Per qué el tractes de *Pailebot*? ¿Per qué no apretes en lo passat i mos demostres qu'es

fals lo d'ets *anonims*? ¿Per qué t'afiques domés en lo venidor? ¿E-hu fas únicament per gonyar temps, per escorre es bulto, perque no t'apretem ses guarnicions? Si es per gonyar temps, es temps si que se cuidarà de donarte es brou i ferte arrepentir de lo qu'afirmes o negues perque si, perque axí es es teu caràcter de ferho tot sense pensarho abans. I si es per escorre es bulto o perque no t'apretem es corretjam, vas calsat per aigo, vas tort com en lo d'es rumbo que durá es vostro *torpedero*. No ferem cap mal a se teva *honradissima* persona.

Donam per reproduhides totes ses conclusions aquelles que't feyan a sebre en motiu de se teva carta oberta clandestina i t'aconseyam, com amics que som d'el germá prohisme qu'abans d'escriure, i sovint-sovint les repassis, les estodiis i les te gravis dins se memori perque't servirán de profitosa lli-só i tendrás mes respecte a se veritat, mes amor a s'honradés, mes tendenci a se formalidat.

Per acabar, una pregunteta: no volem d'ella resposta, contestarás a se teva propia conciencia. Se poesia aquella que va motivar se polémica que retreus (quina polémica doná peu a que s'escrigués aquell prólech) ¿no estave dedicada a ton germanet Enric? ¿No era un mateix s'autor de se poesia i d'es prolech que sostenia se seva ligitimidat? . . . . .

Se Redacció.

nos imposturan. Esto son los hechos. ¿Dónde está pues el reto?

Señores de «La Defensa» más formalidad y hombría de bien, creedme.

Sois unos insolentes al estampar en vuestro defensor los epítetos que van arriba en segundo aparte. Tales calificativos son improprios de personas honradas. Las que de tales se aprecian no charlan, razonan; no inventan, prueban. Y así es ello que nosotros os decimos en síntesis, que cuanto tiene dicho, dice actualmente, y pueda decir SINIUM LO SOSTENEMOS OTRA VEZ, Y SIEMPRE. ¿Lo entienden ustedes? A nosotros los de SINIUM no nos intimida el espantajo de vuestra *defensa* y subsiguientes *defensores*. A vosotros y á ellos os retamos esta vez, pero en cualquier terreno. ¿Mostramos la cara?

En cuanto á los insultos, improprios, calumnias y agravios del SINIUM ya lo sabeis, nos damos por emplazados ante los tribunales de justicia y aguardamos impávidos la querella por tan graves desaguisados. ¡Cobardes!

2.º

...«No puch permetre duguis els »teus per mes temps enganats, etc.»

¿Qué es esto de engañar? Basta repasar uno por uno los números de SINIUM para que se vea desde luego la impostura. Lo que he dicho, lo que he hecho y lo que he pensado políticamente está todo de manifiesto. Os desafío públicamente redactores, colaboradores, escritores y lo que haya más, á todos juntos los de «La Defensa» para que probeis tal aserto. ¿A que no lo haceis? ¡Falsos, maliciosos, perversos! Os faltará valor, lo aseguro.

¿O es que nuestro partido, ha tenido con vosotros *bota negra*? Nuestra misión política pues señores está aun por empezar. Sabedlo escritores de «La Defensa». Vivís y con vosotros, todos los vuestros, la vida del aire político actual.

Para cuando os falte, no mostrareis ni cara. Recordarlo para entonces.

3.º

...«Tan mateix en Francesch seurá »á se quedira de Batle segon y tan si »voleu com no durá bastó».

¿Sí? Pues no dejará de ser una ilegalidad, una injusticia como siempre. Ese Francisco á no ser por costumbre,

A los de «La Defensa,,

Colaboración

Salud y gracias señores míos. Salud, para vuestros sanos é importantes cuerpos mortales; gracias, por hacerme de nuevo escribir en este estimado periódico, con el único fin de acorralaros, presentándoos ante Sineu entero al desnudo, tal como sois y habeis sido constantemente.

Recojo como siempre he hecho el guante y si así lo quereis, os lo arrojo, me es enteramente igual.

De frente pues, vuestra legalidad y justicia, ante mi justicia y legalidad y á quien SINIUM se la dé, «La Defensa» se la bendiga.

Veremos, como la otra vez, quien vence á quien. Empecemos pero por ésta. Allá vá?

1.º

...«Vultros heu comensat i mos re- »tau... Devant tan vergonyosa situa- »ció surt altre volta el SINIUM.

¿Paperot brut y humillant... Insuls, »improperis, calumnies y agravis re- »buts del SINIUM... Deshonrés setma- »nari, etc.. Ha de mostrá cara».

Hace meses tomé voluntariamente la determinación de no escribir más en SINIUM y en vista de ello complaciente siempre conmigo su querido Director resolvió suspender momentáneamente su periódica publicación. Sucedió esto el 2 de Septiembre del pasado año y no pasaron muchos días, el 10 del mismo mes, cuando en el «Pu-Put» se emprende una campaña política en contra nuestra que sigue en «La Tarde» hasta el 6 de Mayo último. El 14 de este mismo mes reaparece SINIUM porque «un día es el «Pu Puput»; otro «El Ideal»; luego «La Tarde» dice que

por gracia ó por tolerancia, no podí ser Alcalde segundo. Legalmente, tenia que ocupar el puesto de Segundo Teniente.

En cuanto al soñado bastón, que suponemos debe pretender sea de mando, tanto si quereis como no, ni vosotros, ni él, podeis decir lo que será. ¿O acaso pretendéis cometer nuevo atropello? ¿No os bastan los pasados?...

Si no es así y nuestro Ayuntamiento resuelve lo que por justicia, tradición y abolengo está ordenado es adelantamos que nos será bastón lo de Crespí, sino rollo. Rollo redondo y agujereado.

¿Rollo?...

4.º

«Traguera un retgido defora des xsaló de Sessions i has estat proce-ssat, i molt justament pel Sr. Jutje de primera instancia d'Inca i suspés pel Sr. Governadó de la Provincia». »Caret, Biale, ta costa sa valentia».

Efectivamente. Es cierto que hice abandonar el salón de sesiones al concejal Sr. Crespí. Pero lo hice porque este señor con su conducta dejaba de portarse como concejal. Denunciado por él, el Sr. Juez instructor tuvo á bien procesarme por pretender habré cometido en la persona del Sr. Crespí un delito de coacción. ¿Lo es el acto de expulsar de las sesiones de los días 26 de Abril y 3 de Mayo últimos al Concejal del Ayuntamiento de Sineu don Francisco Crespí? Lo dirá en su día el Tribunal competente, único en la materia y en su consecuencia lo vuestro de «justamente» está aún por aclarar. Lo único que puedo adelantar, como dato fehaciente á vuestra desfachatez, es que los elementos constitutivos del delito de coacción según el Código penal son tres, sin que por rara coincidencia concurren ninguno de ellos en el caso de autos. Es el primero que se impida un hecho que la ley no prohíbe ó se obligue á otra á hacer lo que no quiera, sea justo, sea injusto. 2.º Que la coacción se ejecute con violencia, esto es, ejerciendo fuerza ó intimidación en la persona á quien se cohibe y por último, que es lo que ha olvidado el Sr. Crespí ó mejor dicho, (pues sería hacerle demasiado favor), sus equivocados inspiradores, que el que así cohibe la voluntad y libertad de otro, no tenga derecho para hacerlo. Vosotros mismos direis, y sino los asistentes

presenciales del hecho, si ante el comportamiento de dicho concejal se le coaccionó ó no.

Mentís, los de «La Defensa» diciéndole que el Sr. Gobernador de la provincia me suspendió; y mintiendo descaradamente, inferís una ofensa á dicha primera autoridad. La ofendeis, por imputarle un hecho falso y hacer recordar lo ya olvidado de ciertos gobernadores hechura de los caprichos del poder, ajenos á la provincia, y dotados del don de sublimidad, de omnipotencia, de infalibilidad, especie de autoridad panteista, en la cual se predicen los derechos de los pueblos como las cartas indicas en la persona del dios Brahma. Venturosamente pasaron á la historia.

Mirad, señores periodistas si desatinais con mi «valentia» que, cuantas veces presida una sesión del Ayuntamiento y haya uno ó más concejales que hagan lo que hizo el Sr. Crespí en las sesiones de referencia, otras tantas obligaré á abandonar el salón de sesiones al concejal que sea. ¿Cara decís?... Pues procurad volveros á poner á tiro,

Hasta vuestro venidero número, señores, para poder proseguir. Esperamos.

Gabriel Llull

¿Independens?

¿Are va de bó! Ja tenim *Sa Defensa* entre noltros y are ja no mos faltará res. Pero ¿Deu meu quina Defensa mes indefensa! ¿Que no l'heu lletgida? ¡sabeu que ho es de salat y gustós! Una mostra d'aquest diari nou: Titol; *Sa Defensa*. Lema ó calificatiu: *Periódico independiente*. Un velló pos á cualsevol que no ho han sebut posá ab mallorquí y que tampoch han sabut traduí en castellá es vertadé calificatiu.

¡Y axó que dins es còs de redacció hi ha qui sab llatí y tot. Perque, meam que vengui D. Martí ó en Rostidet, que fan se mateixa mida mes ó menos, y que mos espliqui axó de *periodico independiente*. ¿Y tan betzols sou, que no vos heu temuts de qu'un poch més avall *saludan especialmente á todos los fogoneus*? ¿Que vol di res axó? ¡Com es vetla-misa, que ja no vos faltava altre cosa mes que alsarvos diariés per acabá de perda se xeta.

Tench de veura que será alló de: *Nace con el objeto de contrarrestar la mentira y atacar al impostor*, que estampau un poch més avall des vostro diari. Si tal son es vostros proposits, ¡pobrets! ja vos veig ben devertits,

perque segurament comensareu per ca-vostre ¿eh?

Diven, es defensós de *Sa Defensa*, a un altre article de més avall, que no volíen escriure perque los dona asco. ¡Y se compren molt be ab tanta responsabilidad devant Deu! Lo que no diven es defensós quins son es responsables. En deven está empagait. En cuant a s'asco, axó está ben clá. ¡Ves qu'ha de fe a-n'els altres cuant ho llegeixen si a ells que ho escriben los fa asco!

Y axí mateix es ben raro aixó, tenguent un directó tan flamant y tan embetumat.

Vat-aquí un altre parrafet des mateix article que mos va fe compixá de riure cuant el lletgirem. Diu axí: *Covarts mos deis i sa cobardia está en veltros que vos aferrau en aquest papé brut i humillant*.

¡Molt bell! benissim!!! ¿Mos voleu esplicá per misericordi aquest gerglisch? Digaumos, ¿aquest *paparet*, es SINIUM? Si ho es, com suposam, ara si que vos direm clá y llampant: Covarts, més que covarts; y se vostre covardia es que no heu estat ninguns de veltros capassos á mostrá cara y vos heu amparat ab un infelis que no te concienci des seus actes ni apenes sap lletgi y escriure, cuant noltros presentam un directó que reuneix aquestes dues condicions y qualque cosa mes.

—Y se firma de D. Martí Riumbau, ¿que no val res? —n'hi haurá que preguntarán.

Poch més o menos lo que veltros heu dit, pero en aquest dexemló fe que ja trobará sabata per son peu á un altre lloch. Passém a s'article de mes avall y al-cap d'avall de tot; passém a se firma. Se titula *Un imparcial* s'autó jo se cert que te tant d'imparcial com jo taconé qu'es lo mateix que si jo aquí baix que firmás *Tacó*. ¿Trobau qu'es adequat aquest seudonim en en aquest article? Ido creis que estarían a sa mateixa altura.

Passem are a-n'es darré article, si no es que se Crónica Agrícola també hos sigui, y diguem de pas qu'es una composició poética que du per lema: *La educación cristiana de los niños es la base de la felicidad de los pueblos*.

Si mos permet D. Martí n'hi donarem un altre de mes guapo perque pugui fe un'altre poesia.

Diu axí: «La educación político-social de los hombres como V., es la base de todas las desdichas.»

¿Que vos agrada aquest, senyó?

Ja saludereu se vostre *prensa* de part..... vostre.

¡Ufff!

Vademecum llanderesh

El Sen Llendera parla. Abriquet Martinet ó poset bé en Deu.

Deya El Sen Llendera a n'és número primer de se serie segona d'és SINIUM: Se veritat i no mes será se nostra tremontana; es cantar clà i llempant, es nostro estil; corregir es qui van errats, en nostro escut. Mal que li pesi a s'in-Defensa, mal que poteyn es seus redactors *independens*, mal que vomitin se bilis negra es partidaris de ses Negrures d'en Tulio, es SINIUM resplandeix en se llum de se veritat. No vol es SINIUM fer veure blanc per negre com gratuita i maliciosament afirma se Redacció de s'in-Defensa. Lo que fa es SINIUM, lo qu'ha fet i lo que farà es SINIUM si Deu mos conserva s'enteniment, es illuminar lo qu'está escurit per ses tenebres de se falsedat, espargir claró perque no estiguin per mes temps adormissades ses intel·ligències entebenades per ses enseyanes verinoses i s'exemple perillós per anti-cristià que los donen es falsos directors de s'opinió i des moviment popular; lo que fa es SINIUM es predicar se veritat, no únicament diguent *axó es vé* o *axó es fals* com fan es redactors de s'in-Defensa, sinó provant i demostrant perquè es veritat i destruint se falsedat, s'engany i se mentida; lo que fa es SINIUM es corregir es qui van errats, mogut per s'amor a n'el germà prohisme i per s'estimació que té a n'és poble de Sineu, sense por de que neguna persona sana de criteri i honrada de cor pugui recriminar aqueis actes, ja qu'exercitam en tot axó una obra de misericordi i demostram amb obres vives qu'estimam a n'el prohisme com a nosaltres mateixos per amor de Deu.

Y com que tú Martinet per anar errat escrius demunt s'in-Defensa alló de *censura* (i deim errat perque mos semble que si conexes es teu error no tendrías pit per estampar inexactituds ni de presentar com a dogma de fé una opinionetxa particular) i escriguent alló de *censura*, perilla que'ls errats siguin mes qu'en Martí tot-sol si no hi ha se veritat que fasse recular se fosca i falsedat que mos presentes. No mos surtis amb una cove de seba pero, diguentmós qu'El Sen Llendera s'afica inoportunament en lo que no li importa. ¡Anau tort germà, anau errat de contes! Per axó vos donará El Sen Llendera un poc de bescuyt gros i vos corregirá se plana. No's necessita permís de negú per fer una obra de mise-

ricordia. Se conciencia, es dever moral, s'amor cristià, se guerra santa a se mentida i es bé que volem a s'humanitat mos hi obliguen.

¿Ahont dimonis has estodiat tú que se *censura* no pot esser favorable? ¿Per quina rahó preguntes a n'en Juan Rotger *cuant ha viste una CENSURA favorable*? ¿E-hu fas per maliciè? ¿Es per confondre i entebenar s'ignorancia? ¿O hu fas perque ets tú s'entebnat i confús? Tens obligació de sebre es significat vertader d'una paraula o tots es significats si'n té mes d'un i molt més si dones publicitat a n'és teus escrits. El Sen Llendera, que no ha estodiat ni de molt tant com tú, però que s'aprofita de s'estudi molt mes que tú, sab que se *Real Academia Espanyola* es se primera autoritat, s'autoritat suprema que falla, sense lloc a apelació, si es o si no es castellana una paraula, i qu'és Diccionari de se llengo castellana fet pe se Real Academia es se clau, es es fonament, es se font d'ahont s'ha de prendre llam per sebre es significats que té ura paraula castellana. Y tant es així que cualevol altre diccionari que doni á una paraule castellana un significat diferent d'és que li dona se Real Academia, es un Diccionari fals i desautorisat, i si no li done tots es que li senyala se Real Academia, es incomplet. ¿Mos entenem Martinet?

Idó escolte: Es *Diccionari de se Real Academia Espanyola* diu: CENSURA.—DICTAMEN Ó JUICIO QUE SE HACE Ó DA DE UNA OBRA Ó ESCRITO. || NOTA, CORRECCIÓN (NO LA NOTA DE CORRECCIÓN com dius tu) Ó REPROBACIÓN DE ALGUNA COSA, etc. etc. — CENSURAR.—FORMAR JUICIO DE UNA OBRA Ú OTRA COSA. || CORREGIR, REPROBAR Ó NOTAR POR MALA ALGUNA COSA, etc. etc.

De manera que si quant judica un una obra o un escrit, done o emet un dictamen favorable, SE CENSURA SERÁ FAVORABLE, ni mes ni manco. Axí es que molts de llibres duen a se primera fuya estampat CON CENSURA DE LA AUTORIDAD ECLESIASTICA, que es lo mateix que dir «en dictamen, judici o *censura favorable de s'autoritat competent.*» ¿Vas entenguent Martinet? ¿Per qué reproves idó i califiques d'absurdo es que't digui s'autor de Ses Negrures

d'en Tulio amb salsa de domátiga. «*Pero mos hem d'entendre, Tulio; aquesta censura ha de ser favorable a n'els capellans, ha de ser d'aplaudiment per l'acte d'anar a rotar*»? ¿Ahont es es cuantresentit que tú hi veus? ¿Ahont caplleven ses dues mosques qu'anomenes? ¿Mos feries el favor de explicarmos-hó? ¡Ala homol! ¡Amollet d'és ventre! Mós objectarás tal volta diguent que tú cregueres emplear se paraula *censura* com a sinónima de de *reprovació*. Molt bé, pots emplear-le perque e-hu permet se Real Academia. Si t'haguesses explicat clar emperó, si no haguesses usada una paraula que té mes d'un sentit, no t'haurías enfengat com t'enfengares. Y are encare alses es derrereres i mos vols fer creure que se paraula *censura* no le poriem interpretar en manera neguna com a favorable, i preguntes a-n En Rotger *cuant ha vista una censura favorable*. ¿Estam pero entesos are? No tornis dir may mes que no pugui esser favorable se censura, perque si encare so: tens s'absurdo garrafal que sostenes te direm qu'és una carabassa disforja lo que dus demunt es coll.

Escolte també i vorás quins conexements gramaticals mes.... raros son es que tens. ¿Com es qu'anomenes ADJETIU a se paraula CENSURA? ¿D'hont pestes me treus aquesta clasificació de ses parts de s'oració? ¡A tú si qu'et podem dir *á'me V. estas dos moscas por el rabo!* Mira que si mos arribes a acabar aquell VADEMECUM i mos hi envergues unes cuantes cuyerades d'aqueys conexements tan *especials* que tens de Gramática, heuríes sembrada tal revolució dins el mon literari que hi hagués arribat a ballar p'és mitx el dimoni de capoll. Vamos, vamos, Martinet; no mos desfiguris se llengo nacional, no espargesquis aquestes classificacions tan absurdes de ses paraules, no mos destrossis ses oreyes amb aquets desberats gramaticals, no fasses tant de lleté sense tenir conexement ni conciencia d'és teus actes; esmenet, recriminet a tú matex; no insultis encastellat demunt se falsedat i s'ignorancia; estodiet, repasse es desberats i erros qu'has escrits; rectificuelós, adeselós i adaset tú també, i ferem noltros un grosalé perque heurem practicat una obra de misericordia: Corregir es qui van errats.

El Sen Llendera